

Alenka Urh

Manica K. Musil: Slon Stane.

Maribor: Založba Pivec, 2017.

Arhitektka in ilustratorica Manica K. Musil se je na področje besedne ustvarjalnosti za otroke podala leta 2011 s slikanico *Trije mucki in zmaj*. Sprva se je preizkušala v grafični tehniki monotipije, kmalu pa je našla povsem drugačen in prepoznaven ilustratorski izraz. Likovno plat njenih slikanic namreč sestavljajo natisnjene tekstilne ilustracije, ustvarjene s šivanjem in kombiniranjem različnih materialov, od blaga, filca, vate, volne, niti in žice do papirja in časopisa. Prva takšna šivanka je nastala leta 2013, ko je luč sveta ugledala *Koza Cilka*, sledile so *Koza Cilka in kdo je popil vodo* (2014), *Pobalinska pujsa* (2015), *Čarobna školjka* (2016), *Komar Janez* (2016), najnovejša pa je lani izšla slikanica *Slon Stane*.

Za ilustracije je avtorica prejela številne, predvsem mednarodne nagrade; njene slikanice otroci prebirajo na Kitajskem, v Švici, Turčiji in Pakistanu. Največ nagrad sta odnesla *Pobalinska pujsa*: slikanica je bila leta 2015 izbrana za najlepšo otroško knjigo na Slovenskem knjižnem sejmu, prepričala pa je tudi žirije v Srbiji, ZDA in na Kitajskem. Po slikaniški predlogi je nastala interaktivna lutkovna predstava Lutkovnega gledališča Maribor, katere zanimivo likovno podobo je prav tako zasnovala avtorica (predstavo smo si lahko ogledali tudi v sklopu lanskega festivala Zlata paličica). Tudi ilustracije *Slona Staneta* so bile že deležne mednarodnih priznanj: Manica K. Musil je zanje leta 2016 prejela zlato medaljo na

mednarodnem natečaju otroških slikanic newyorške revije za sodobno ilustracijo 3 x 3 (poleg zlate medalje za prenovljene ilustracije iz slikanice *Trije mucki in zmaj*, ki pri nas v novi podobi, vsaj kolikor vemo, še ni bila objavljena) in nagrado na lanskem frankfurtskem knjižnem sejmu.

Junak tokratne slikanice je nadvse zgovoren slon, ki bi na vsak način rad komu povedal zanimivo zgodbo, a kaj, ko ga (skoraj) nihče ne želi poslušati. Oprijel se ga je namreč sloves, da je "vse, kar pove, brez repa in glave" in da "še nikoli v življenju ni povedal česa zanimivega". Iz izrazito odklonilnega in nestrpnega odnosa, ki ga imajo živali (krokodil, zebra, lev, sloni, papige in kača) do njegovih prizadevanj, lahko sklepamo, da je Stane ali velik blebetič ali pa hudo nerazumljen. Poleg tega si med živalskimi kolegi, ki ga drug za drugim precej grobo zavračajo, tako zavzeto prizadeva najti poslušalca, da presliši drobcen glasek mravljičice; toda prav ona ga ves čas skuša opozoriti nase in je edina, ki bi ga rada poslušala. Ko Stane že vrže puško v koruzo in kot kup nesreče sede v kup listja, končno zasliši klice male poslušalke. Slon, vesel, da je končno našel publiko, in mravljičica, vesela, da jo je slon končno zagledal, se spoprijateljita in si začneta pripovedovati zgodbe. Idejna podlaga pripovedi torej namiguje, naj si nikar preveč ne prizadevamo za pozornost tistih, ki nam je ne želijo nameniti, saj vsakdo lahko najde nekoga, ki ga bo sprejemal takšnega, kakršen je. Poleg tega se izkaže, da je Stane pravzaprav umetnik, neuspeli pripovedovalec, katerega pripovedi po vsebinski in formalni plati ustrezajo literarno oblikovani izmišljivi, leposlovju, pa tudi povsem nezanimive niso – navsezadnje je zgodba o slonu, ki je bil nekoč netopir in je (kot prikazuje ilustracija) s svojim obilnim telesom visel z drevesa z glavo navzdol, kar obetavna. Levu je (med drugimi) zato lahko kar malo žal, da je Staneta ob mogočnem (kritičkem) rjoventju skoraj raztrgal, še preden je ta sploh uspel predstaviti svoj umetniški izdelek.

Pripoved že na veznih listih uvedejo besede dveh prikupnih, iz različnih prepletenih niti ustvarjenih ptičkov – no, pravzaprav vidimo tri ptičke, a ker je ptiček na desni strani upodobljen identično kot na levi, sklepamo, da je poletel proti zgodbi in s svojim pozivom v množinski obliki ("Gremo pogledat!") poleg svojega pernatega prijateljčka vanjo povabil tudi bralca. Ptičja junaka sta prikazana na vsaki ilustraciji (eden od njiju ali v paru), Stanetove klavrne pripovedovalske poskuse spremljata s precej nesramnimi posmehljivimi opazkami, stripovsko postavljenimi ob osnovno tretjeosebno pripoved. Zanimivo je, da čivkača v slednji sploh nista omenjena – sta nekakšna zunanja opazovalca zgodbe, s katerima se na zadnjih veznih listih pripoved tudi konča. Verbalni del slikanice je

torej dvoplasten: temeljno pripovedno nit ves čas dopolnjujejo komentarji Stanetovih nenaklonjenih poslušalcev ali zgolj opazovalcev, izpisani v premem govoru. Razlika med dvema nivojema pripovedi je vzpostavljena z uporabo različnih tipografij, avtorstvo različnih komentarjev, ki sicer niso izpisani v oblačkih, pa je nakazano z (včasih težko opaznimi) pikicami med besedilom in njegovim govorcem. Tako nastane razgibana in dinamična celota, ki je mestoma nemara nekoliko preveč razdrobljena. Bralec mora namreč s pogledom švigati sem ter tja po precej širokem formatu slikanice, da določi, kaj je del zgodbe, kaj so pripombe prikazanih likov in kdo je njihov tvorec. Pravzaprav se ves čas zdi, da je ob odlične, inovativne in skrbno izdelane ilustracije postavljena zgodba nekoliko manj domišljena. Prvič ni nikjer zares pojasnjeno, zakaj živali Staneta tako črtijo in prezirajo (razen zato, ker preveč rad govori), in nekatere njihove zavrnitve bralcu zazvenijo precej brutalno (“Izgini, drugače te požrem”, “Naveličani smo tvojega besedičenja!”, “Pojdi stran!” ...) ter privoščljivo (“Kar daj ga!”, “Prav mu je, kaj pa vsem tvezi svoje povesti!”, “Ti si res neumen slon!” ...). Neskladnost komentarjev po nepotrebem povsem zabriše eno od interpretacijskih možnosti, po kateri živali pač ravnajo skladno s svojo naravo: lev in krokodil bi ob bližnjem srečanju s slonom nemara res pokazala zobe, zebra bi skoraj zagotovo odpekotala, sloni bi ga na podlagi kakšne slonje hierarhije prav lahko zavrnili, papige se zanj najverjetneje ne bi zmenile, mravljica, no, ona bi ga nemara edina v resnici “poslušala”. Branje se včasih “zatakne” na slogovni ravni in kljub nekaterim duhovitim domislicam je izgubljenih nekaj odličnih priložnosti za dodatne humorne zasuke (pri papigah bi se na primer dalo izkoristiti njihovo nagnjenje k ponavljanju, saj njihovo prepiranje za črva izpade dokaj neprepričljivo) – prav prikupne komične iskricice smo namreč z velikim veseljem prebrali v avtoričini slikanici *Pobalinska pujsa*.

Posebne pozornosti je vredna domiselna vizualna plat slikanice, ki je kolažno sešita iz različnih vrst tekstila. Ozadja oziroma temeljne ploskve ilustracij so večinoma nežnih svetlih odtenkov, le na dveh mestih se pojavi črna (sprednji vezni list in dvostranska ilustracija, ki prikazuje noč) ali oranžno oker podlaga (zadnji vezni list ter dvostranska ilustracija). Besedilo je postavljeno v same ilustracije, razmerje med verbalnim in vizualnim delom pa je komplementarno in stopnjevano; ilustracije besedilo včasih dopolnjujejo (in obratno), drugič ga presejajo. Slikanica je ležečega oziroma krajinskega formata (Nikolajeva), ki je posebej prikladen za učinkovito ponazoritev Stanetovega gibanja od enega nesojenega poslušalca k drugemu. In čeprav so domala vsi junaki vsakič upodobljeni

malo drugače, vendarle ohranjajo potrebno prepoznavnost, ki je nujna za konsistentno likovno pripoved.

Slon Stane je torej zanimivo delo, ki prepriča predvsem z mehko in očarljivo vizualno platjo ter formalno večplastno podano zgodbo, ki pa bi jo bilo vendarle dobro nekoliko temeljiteje premisliti, izčistiti in slogovno izpiliti.